

КЕРІВНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З МЕДІАЦІЇ

ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 ПРАВО

Андрій Бойко
Аліна Сергєєва
Володимир Родченко

2021

Ця публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю проекту Право-Justice, який фінансується ЄС, і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Андрій Бойко — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального та кримінального процесуального права НУ «Києво-Могилянська академія», голова підкомісії зі спеціальності 081 «Право» Науково-методичної ради Міністерства освіти та науки України.

Аліна Сергєєва, адвокат, медіатор, з 5-річним досвідом навчання медіації правників в Україні та за кордоном (зокрема в рамках проєктів USAID та GIZ), викладач Каразінської школи бізнесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, тренер з медіації Нотаріальної палати України. Член робочої групи Міністерства Юстиції України з підготовки пропозицій про ратифікацію Конвенції про транскордонні угоди, досягнуті внаслідок медіації (Сінгапурської конвенції) та проєкту закону «Про медіацію».

Володимир Родченко, доктор економічних наук, професор, заступник директора Каразінської школи бізнесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, міжнародний радник медіації (Нідерландська Бізнес Академія), координатор магістерської програми з медіації, учасник проєкту допомоги становлення університетів, як ключових учасників сприяння процесам медіації в Азербайджані, Грузії та Україні для посилення демократії та об'єктивного вирішення проблем шляхом поширення найкращих європейських практик медіації.

ЗМІСТ

>> Скорочення	4
>> Вступ	5
>> I. Вміння та навички, якими студент повинен володіти згідно зі Стандартом	7
>> II. Рекомендації, щодо викладання дисциплін спрямованих на формування здатності застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів	14
>> III. Загальне резюме	26

СКОРОЧЕННЯ

ЄКТС	Європейська кредитно-трансфертна система
ЗВО	Заклад вищої освіти
ЗК	Загальна компетентність
ПК	Предметна компетентність
ПРН	Програмний результат навчання
СК	Спеціальна компетентність

ВСТУП

Розвиток інституту медіації є важливим чинником для формування культури мирного врегулювання спорів у демократичному суспільстві. Забезпечення набуття представниками правничих професій (суддів, адвокатів, прокурорів, нотаріусів, арбітражних керуючих та ін.) знань про медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів і здатності їх застосовувати є важливою складовою становлення інституту медіації в Україні.

Європейський та національний досвід з впровадження інституту медіації доводить, що для утвердження культури мирного врегулювання спорів у правничій професійній діяльності, важливе значення має забезпечення формування необхідних компетентностей з медіації у здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Право». Тому, на сьогодні, освітні програми за спеціальністю «Право» повинні передбачати формування предметних компетентностей з медіації. Зокрема, Стандарт вищої освіти за другим (магістерським) рівнем за спеціальністю «Право»¹ передбачає, що освітня програма повинна формувати у здобувачів вищої освіти “здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів” (СК 8).

Основною метою формування компетентності СК 8 є *забезпечення обізнаності здобувачів вищої освіти з інститутом медіації та іншими правовими інструментами альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів, можливостями їх застосування у різних сферах правничої діяльності, а також усвідомлення та сприйняття правниками переваг і цінностей, на яких ґрунтується застосування інституту медіації.*

---

¹ Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти затверджено Наказом №1053 Міністерства освіти і науки України від 17.08.2020 року. Стандарт введено в дію з 2020/21 навчального року.

Для досягнення вказаної мети необхідно сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння змісту та завдань медіації, особливостей її процедури, а також розкрити правові, соціальні та психологічні переваги, які набувають сторони спору у результаті її застосування. Це, своєю чергою, передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти з правовою регламентацією і практикою використання медіації, усвідомлення переваг звернення до медіації у представників різних правничих професій, кваліфікованої участі в медіації як правника, який може забезпечити ефективний супровід участі клієнта у процедурі медіації.

У рамках проведених консультацій із представниками ЗВО, експертна група звернула увагу, що лише у деяких ЗВО медіація викладається як вибіркова дисципліна і поодинокі започатковано спеціалізовану підготовку з медіації. Проте, випускники освітніх магістерських програм за спеціальністю «Право» обов'язково повинні виявляти необхідне розуміння можливостей використання медіації, як альтернативного способу вирішення спорів, та вміти застосовувати її, як процедуру, що вимагає спеціальних знань та навичок, які мають міждисциплінарний характер.

У рамках Проєкту ЄС Право-Justice група національних експертів детально проаналізувала Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти та розробила для ЗВО керівні рекомендації з впровадження компетентності СК 8 Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів. Дані рекомендації розроблені для:

- 1) кращого розуміння ЗВО про структуру знань, вмінь та навичок з медіації, формування яких має забезпечувати освітня програма згідно з Стандартом;
- 2) допомоги ЗВО сформувати навчальну програму з медіації в межах відповідних освітніх програм згідно з Стандартом.

Експертна група складалася з трьох національних експертів:

- **Андрій Бойко**, професор;
- **Аліна Сергєєва**, адвокат, медіатор;
- **Володимир Родченко**, професор.

7 ЗНАННЯ, ВМІННЯ ТА НАВИЧКИ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ МАЄ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЗГІДНО ЗІ СТАНДАРТОМ

Спеціальна компетентність Стандарту вищої освіти другого

(магістерського) рівня за спеціальністю 081 «Право» (СК 8) — “здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів”, - становить собою динамічну комбінацію знань, вмінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, які формуються у логічному поєднанні з іншими загальними та спеціальними компетентностями, що передбачені Стандартом. У сукупності, вони формують здатність особи успішно застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів у процесі правничої діяльності та/або подальшого навчання.

Загальні компетентності:

- ЗК1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2.** Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4.** Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.
- ЗК5.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК6.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК8.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК9.** Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК10.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК11.** Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні компетентності:

- СК1.** Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання
- СК7.** Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК9.** Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

Здатність успішно застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів передбачає також формування предметних компетентностей, які є комбінацією знань, вмінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей для цієї предметної сфери.

Предметні компетентності:

ПК1. Знання та розуміння теорії та особливостей правової регламентації медіації та інших правових інструментів альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

ПК2. Знання та розуміння принципів медіації та інших правових інструментів альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

ПК3. Знання та розуміння теорій конфліктів. Здатність визначити основні підходи до розв'язання конфліктів.

ПК4. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ПК5. Знання та розуміння теорії ведення переговорів та методології посередництва у процесі ведення переговорів.

ПК6. Здатність застосовувати європейські стандарти медіації у правничій діяльності.

ПК7. Здатність розрізняти особливості медіації у різних категоріях спорів та діяти у відповідності з цими особливостями.

ПК8. Здатність застосовувати науково верифіковані методи та техніки медіації.

ПК9. Здатність діяти відповідно до етичних стандартів медіатора.

ПК10. Здатність оцінювати конкретні правові спори суб'єктів права на предмет їх медіабельності, надання їм правильної правової кваліфікації.

ПК11. Здатність оцінювати фактичні обставини, які потребують вирішення та формувати обґрунтовані пропозиції щодо їх успішного розв'язання за допомогою медіації.

ПК12. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом з медіації.

ПК13. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку у сфері медіації.

ПК 14. Знання та розуміння особливостей застосування медіації у процесі здійснення правосуддя, адвокатської та прокурорської діяльності, діяльності нотаріуса, державного та приватного виконавців та арбітражного керуючого.

Формування вищезазначених компетентностей може здійснюватись шляхом запровадження в межах освітньої програми за спеціальністю 081 «Право»:

- однієї чи декількох навчальних дисциплін з медіації;
- запровадження спеціалізації, або
- запровадження самостійної освітньої програми з медіації.

Програмні результати навчання (ПРН)

Здобувачі вищої освіти повинні демонструвати наступні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати конфліктні явища, ідентифікувати природу їх виникнення та перебігу і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування конфліктних явищ у контексті завдань медіації.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення завдань медіації.

ПРН 4. Визначати природу виникнення конкретного спору та передбачати його ескалацію та можливий подальший перебіг.

ПРН 5. Визначати, чи є медіація оптимальним і належним способом розв'язання спору, і за необхідності надати консультацію про інші способи його розв'язання.

ПРН 6. Обирати необхідні моделі медіації, відповідно до конкретного спору, і

бути спроможним пояснити це аргументовано та переконливо.

ПРН 7. Демонструвати базові навички з найбільш ефективних і поширених технік та технологій медіації.

ПРН 8. Визначати перспективи медіаційного способу вирішення спору та застосування медіації на усіх стадіях його розвитку.

ПРН 9. Складати та реалізовувати план проведення процедури медіації з урахуванням специфіки спору та індивідуальних особливостей сторін, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 10. Спрямовувати сторони спору на визначення власних інтересів і пошук оптимального рішення для примирення.

ПРН 11. Сприяти сторонам спору у забезпеченні прогресу в процесі медіації, відповідно до встановлених процедур. Допомогати їм у покращенні взаємодії та знаходженні взаєморозуміння.

ПРН 12. Інформувати сторони спору про правові межі медіації та перспективи медіаційного способу вирішення спору на усіх стадіях його розвитку.

ПРН 13. Проводити медіацію самостійно, кваліфіковано і відповідально.

ПРН 14. Самостійно готувати проекти актів за наслідками медіаційних переговорів.

ПРН 15. Формулювати свої пропозиції у процесі медіації логічно, доступно, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей сторін спору.

ПРН 16. Визначати власну ефективність як щодо дотримання процедури, так і щодо змістовного здійснення медіації.

ПРН 17. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 18. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності медіатора.

Як, приклад: навчальна дисципліна з медіації повинна ґрунтуватись на кращих освітніх та професійних практиках у сфері медіації та забезпечувати формування знань та навичок застосування медіації, які необхідні для ефективного вирішення спору, а саме :

Обрання способу вирішення спору, як невід’ємна складова аналізу справи:

Аналізуючи справу, правники повинні ухвалювати рішення, керуючись принципом ефективного врегулювання спору для клієнта. Зокрема, коли справа стосується обрання способу врегулювання спору, важливо сформулювати аналітичний та об'єктивний підхід до цього питання. Таке професійне ставлення повинно бути відправною точкою в будь-якому аналізі справи.

Для того, щоб клієнт міг зробити вибір, правник повинен надати консультацію клієнту, а отже, він (правник) має бути добре проінформованим про всі доступні способи вирішення спорів, їх переваги та особливості. Також, слід враховувати, що інтерес клієнта включає, як матеріальні та процесуальні аспекти, так і емоційні, які однаково важливі для результату врегулювання спору. Необхідно зазначити, що обрання способу вирішення спору можливе і на стадії підписання договору з клієнтом. Тому, коли правник складає проєкт договору, він повинен проаналізувати, чи може буде медіаційне застереження корисним для сторін договору, і якщо так, включити таке застереження до

Консультування клієнта щодо ефективного способу вирішення спорів:

Щоб мати можливість проконсультувати клієнта щодо вибору способу вирішення спору, правнику необхідно належно ознайомити його з цим питанням та здійснити ретельний аналіз переваг з можливих варіантів. Цей крок не можна упускати або нехтувати ним. Правники завжди повинні інформувати своїх клієнтів про різні варіанти вирішення спору. Особливо, перед тим, як брати участь у судовому процесі або арбітражі, важливо, щоб клієнт розумів весь контекст розгляду справи: скільки часу може тривати процес, які видатки він понесе, які можуть бути додаткові ризики, та яка ймовірність досягнення бажаного результату, в тому числі, і можливі ризики, пов'язані зі стадією виконання судового рішення.

Тому необхідно, щоб правник міг провести оцінку потенційних ризиків справи, проаналізувати найкращий і найгірший сценарії та запропонувати реалістичний підхід, який дасть можливість клієнту оцінити доступні варіанти.

Важливим є вміння аналізувати можливості для медіації, якщо існує будь-яка з наступних обставин:

- клієнт надає перевагу мирному врегулюванню спору;
- клієнт висловлює бажання про уникнення судових процесів та арбітражу;
- клієнт не може собі дозволити судовий процес; виникають питання щодо якості законодавства та сталості практики його застосування тощо, які роблять медіацію більш доцільною;
- жодне з питань не є юридично складним або таким, що вимагає судового чи арбітражного розгляду;
- сторони мають спільні ділові або особисті інтереси (наприклад, наявні ділові або сімейні відносини), яким може зашкодити судовий або арбітражний розгляд;
- важливо домогтися швидкого вирішення спору, оскільки, судовий розгляд може мати інші (внутрішні чи зовнішні) несприятливі наслідки для клієнта або його бізнесу;
- позовний порядок може вирішити лише частину спору; існує ризик того, що рішення суду не буде ефективно виконане;

Допомога клієнту за та / або поза процедурою медіації:

Існують різні способи, за допомогою яких правник може бути залучений до процедури медіації:

1. Підготовка клієнта до медіації.

2. Розуміння ролі присутності у процедурі медіації зі своїм клієнтом, а саме:

- допомога клієнту повністю зрозуміти процедуру медіації та відповіді на запитання;
- рішення про вибір медіаційної процедури та передачі спору до медіації;
- внесення пропозиції / прийняття пропозиції про медіацію від іншої сторони;
- визначення, вибір та призначення відповідного медіатора;

- доопрацювання медіаційної угоди та правил участі, якщо такі є;
- відвідування підготовчих зустрічей перед медіацією, якщо такі є, між клієнтом та медіатором;
- надання клієнту юридичної консультації / висновку з правових питань, прав та обов'язків, якщо такі є;
- оцінка сильних і слабких сторін справи клієнта;
- планування витрат (включаючи судові витрати), вже понесених клієнтом у спорі;
- оцінка витрат (включаючи судові витрати), які будуть понесені, якщо вони не будуть вирішені шляхом медіації;
- допомога клієнту у підготовці стратегії ведення переговорів в медіації;
- консультування клієнта з юридичних питань при розробці угоди за підсумками медіації.

3. Коли в медіації клієнт сам бере участь, а правник вступає у процедуру медіації лише на стадії підготовки проєкту угоди за підсумками медіації.

4. Представляє клієнта в процедурі медіації, коли клієнт особисто не може брати участь у процедурі медіації.

У процесі медіації важливим є розуміння того, що кожна сторона в медіації, чи фізична, чи юридична особа повинні представляти свої інтереси особисто або через особу, яка повністю уповноважена вирішувати спір та виконувати угоду, яка була досягнута за підсумка процедури медіації. Присутність безпосередньо сторін спору дозволяє ефективніше приймати рішення про його врегулювання і вирішення.

Важливо розуміти, що правники, відіграють та повинні відігравати активну роль у процедурах врегулювання спорів клієнтів. Тому надзвичайно важливо, щоб правники могли продемонструвати глибоку обізнаність та відповідні практичні навички, необхідні для ефективної підтримки клієнтів у всіх видах проваджень вирішення спорів, як судових, так і мирових, включаючи також медіацію.

РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ЗАСТОСОВУВАТИ МЕДІАЦІЮ ТА ІНШІ ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ПОЗАСУДОВОГО

I. Методика викладання

Основна освітня мета — підвищити обізнаність здобувачів вищої освіти з природою та особливостями альтернативного вирішення спорів та допомогти їм зрозуміти величезний потенціал консенсусного вирішення спорів. Також важливо сформуванати практичні навички з медіації, необхідні для ефективної правничої діяльності.

Рекомендується здійснювання навчання **класичній фасилітативній медіації**, яку здобувачі вищої освіти зможуть адаптувати до майбутніх сфер практичної діяльності. Необхідно надати їм широке розуміння медіації. Використовування моделювання, що фокусується на особливостях вирішення спорів у різних сферах сформує у здобувачів вищої освіти розуміння різноманітних можливостей використання медіації.

Навчальна програма з медіації повинна сформуванати у здобувачів вищої освіти розуміння того, що не тільки, і можливо не стільки змагальний процес є ефективним способом розв'язання спору та утвердження справедливості, а якраз співпраця сторін і досягнення мирного вирішення спору можуть бути його ефективним завершенням.

Навчальний процес з медіації повинен ґрунтуватись на синтезі викладання, самостійної роботи здобувача вищої освіти і практичної підготовки.

Допомога клієнту за та / або поза процедурою медіації:

- теоретичне підґрунтя щодо особливостей застосування медіації;

- історія становлення та розвитку медіації;
- правова регламентація медіації;
- практика застосування медіації;
- порівняльний аналіз застосування медіації (особливості правового регулювання медіації у зарубіжних державах, а за необхідності – окремо у державах загальної і континентальної правових систем);
- сучасні актуальні проблеми застосування медіації, які аналізуються у фаховій літературі.

В силу цього, важливою складовою успішного виконання навчальної програми з медіації є кваліфіковані викладачі, які здатні передати здобувачам вищої освіти знання і сформувати у них практичні навички з медіації, необхідні для майбутньої професійної діяльності правника. **Викладач повинен мати педагогічний і бажано практичний досвід у сфері медіації.**

Викладання медіації повинно орієнтувати здобувачів вищої освіти на розуміння можливостей та особливостей використання медіації для розв’язання спорів між сторонами.

Навчання з медіації включає:

- опрацювання базових навчальних матеріалів (юридичних, фахових, наукових та інших джерел) і їх аналіз з спрямованістю на найважливішу інформацію;
- ідентифікація основних концептуальних підходів щодо ефективності використання медіації і їх обговорення у найрізноманітніших аспектах;
- ідентифікація і обговорення проблем, які впливають з базових навчальних матеріалів;
- вказівка на джерела для вирішення піднятих проблем.

Метою самостійної роботи здобувачів вищої освіти є належне закріплення знань та розуміння особливостей застосування медіації у правничій діяльності і використання цих знань для вирішення обговорюваних проблем щодо застосування медіації.

У ході навчального процесу з медіації доцільно використовувати і поєднувати різні методи викладання навчання:

- традиційні (лекції та практичні заняття (у тому числі в малих групах в кількості 5-7 осіб);
- інноваційні (кейси, ролеві ігри, дискусії, мозковий штурм, творчі завдання дослідницька діяльність, розробка проєктів);
- методи, які стимулюють самостійну роботу здобувачів вищої освіти (рефлексія, аналіз прикладу, вирішення проблеми, імітація, навчання за допомогою навчання інших, навчання на власному досвіді, індивідуальний пошук проблем);
- методи дослідницького характеру (пошук інформації, опрацювання
- практики з медіації, аналіз відповідних дій суб'єктів медіації, застосування конкретного методу дослідження тощо);
- методи контролю і самоконтролю становлять собою самостійну групу методів, тобто – це методи, які передбачають зворотній зв'язок між викладачем та здобувачем вищої освіти і дають можливість останньому провести у ході навчання більш поглиблене дослідження прикладного характеру, яке у подальшому реалізується у курсовій чи дипломній роботі.

Проходження практики є важливою складовою навчальної програми з медіації. Програма практики повинна передбачати формування практичних навичок застосування медіації у процесі правничої діяльності.

II. Сфери розвитку знань та практичних навичок

Навчальні програми повинні охоплювати принаймні наступні основні сфери розвитку знань та практичних навичок:

2.1. Теорія конфліктів

- A.** Поняття, види та структура конфлікту.
- B.** Функції конфлікту.

2.1. Теорія конфліктів

- C. Динаміка конфлікту.
- D. Стратегії поведінки в конфлікті.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
10	2	2	6

Методика:

- Дискусія.
- Кейси на визначення структури конфлікту та стратегії поведінки.
- Складання картографії конфлікту.
- Проходження тесту Томаса-Кіллена.

2.2. Альтернативні способи вирішення спорів

- A. Поняття альтернативних способів вирішення спорів.
- B. Основні види альтернативних способів вирішення спорів.
- C. Медіація та її місце в системі альтернативних способів вирішення спорів.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
10	2	2	6

Методика:

- Дискусія.
- Кейси на визначення застосування альтернативних способів вирішення спорів.

2.3. Основи медіації

2.3.1. Основні принципи медіації:

- A. Добровільність.
- B. Конфіденційність.
- C. Незалежність, неупередженість та об'єктивність медіатора.
- D. Рівність, самовизначення та активна участь сторін.
- E. Гнучкість.

2.3.2. Види медіації. Моделі медіації. Сфери застосування медіації. Переваги медіації.

2.3.3. Оцінка справ на медіабельність.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
12	2	4	6

Методика:

- Дискусія.
- Кейси на визначення застосування принципів медіації.
- Кейси на оцінку справ на медіабельність.

2.4. Суб'єкти медіації

- A. Сторони медіації. Права та обов'язки сторін медіації.
- B. Медіатор як учасник медіації. Статус медіатора. Функції медіатора.
- C. Права та обов'язки медіатора.
- D. Інші учасники медіації.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
12	2	4	6

Методика:

- Дискусія.
- Кейси на обговорення прав та обов'язків сторін медіації.
- Робота в малих групах на обговорення статусу та функцій медіатора.

2.5. Суб'єкти медіації

- A. Премедіація.
- B. Відкриття.
- C. Презентація позицій сторін та визначення тем.
- D. Напрацювання та обговорення варіантів вирішення спору (переговори/торги).
- E. Угода.
- F. Постмедіація.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
12	2	4	6

Методика:

- Дискусія.
- Відпрацювання пропонування та запрошення в медіацію.
- Кейси на визначення інтересів і потреб сторін.
- Опрацювання складання угоди за підсумками медіації.
- Симуляція процедури медіації.

2.6. Правове регулювання медіації

- A. Міжнародні стандарти медіації.
- B. Медіація та відновне правосуддя в актах ООН та інших міжнародних організацій.
- C. Європейські стандарти медіації.
- D. Акти Ради Європи щодо медіації.
- E. Рекомендаційні акти КМРЕ.
- F. Акти ЄС щодо медіації.
- G. Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 21 травня 2008 року «З певних аспектів медіації у цивільних та комерційних справах».
- H. Медіація в національному праві.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
10	2	2	6

Методика:

- Дискусія.
- Робота в малих групах: порівняння та аналіз міжнародних та європейських стандартів медіаційних процедур.

2.7. Взаємодія між: медіаторами, користувачами медіації, суддями, адвокатами, іншими представниками правничих професій

- A. Медіація в діяльності судді. Співвідношення врегулювання спору за участю судді та медіації. Пропонування суддею можливості звернутися до медіатора.

- В.** Медіація в діяльності адвоката. Роль адвоката в проведенні медіації. Стратегії юридичного супроводу медіації. Переваги медіації з точки зору її використання в адвокатській діяльності. Надання адвокатом допомоги у врегулюванні спору в якості медіатора.
- С.** Медіація в діяльності прокурора. Роль прокурора в укладенні угоди про примирення підозрюваного/обвинуваченого з потерпілим. Медіаційні технології в процедурі ініціювання та укладення угоди про примирення. Роз'яснення прокурором вимог щодо змісту угоди про примирення та її процесуальних наслідків.
- Д.** Медіація в діяльності нотаріуса.
- Е.** Медіація в діяльності державного виконавця та приватного виконавця.
- Ф.** Медіація в діяльності арбітражного керуючого.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття	самостійна робота
12	2	4	6

Методика:

- Дискусія.
- Формування вмінь на навичок з консультування клієнта щодо медіації та пропонування медіації.
- Симуляція цієї стадії процедури медіації.

2.8. Основні характеристики медіації в цивільному, сімейному, кримінальному та адміністративному праві

- А.** Сімейна медіація.
- В.** Бізнес-медіація.
- С.** Медіація в трудових відносинах.
- Д.** Медіація в адміністративно-правових відносинах.
- Е.** Медіація як форма відновного правосуддя.
- Ф.** Медіація у сфері міжнародних відносин.

Кількість годин:

загальна	лекції	практичні заняття
12	2	4

Методика:

- Дискусія.
- Робота в малих групах: обговорення особливостей медіації в різних сферах суспільних відносин.

Тож, якщо навчальна програма з медіації реалізовується в межах однієї навчальної дисципліни, то вона повинна мати статус обов'язкової і передбачати наступну структуру:

3

кількість кредитів ЄКТС

90

загальна кількість годин

18

годин лекції

28

годин практичні заняття

44

години самостійної роботи

3. Оцінювання

Результати навчання здобувача вищої освіти оцінюються за шкалою оцінювання, затвердженою закладом вищої освіти.

Рівні результатів навчання визначають обсяг знань, вмінь та практичних навичок здобувачів вищої освіти, отриманих у результаті засвоєння навчальної програми з медіації.

Можна виділити наступні три рівні результатів навчання:

пороговий — відповідає мінімальним вимогам, що відповідають оцінкам E і D за семибальною шкалою оцінювання);

типовий — відповідає середнім вимогам, що відповідають оцінкам C і B;

відмінний — відповідає високим вимогам, що відповідає оцінці A.

Пороговий рівень

Досягнення цього рівня передбачає слабке чи задовільне розуміння і оволодіння знаннями та практичними навичками з медіації. В простих ситуаціях здобувач вищої освіти може застосувати отримані знання і продемонструвати набуті навички, але не здатний цього зробити при підвищенні рівня складності ситуації. Для порогового рівня характерна певна фрагментарність знань. Здобувач вищої освіти загалом може оцінити правові та фактичні умови за яких можлива медіація, він знає види методів проведення медіації, але він не може самостійно визначити оптимальні з відомих йому методів і застосувати їх у заданих ситуаціях.

Типовий рівень

Досягнення цього рівня передбачає середнє чи добре розуміння і оволодіння знаннями і практичними навичками з медіації. Здобувач вищої освіти може застосувати отримані знання і продемонструвати набуті навички як в простих, так і в більш складних ситуаціях. Для типового рівня характерно наявність зв'язку між окремими знаннями, проте з точки зору системного підходу відчувається недостатність вміння з оцінки всіх правових і фактичних умов медіації у контексті системності знань. Здобувачу вищої освіти відомі важливі та деякі специфічні методи проведення медіації і особливості їх

умов медіації у контексті системності знань. Здобувачу вищої освіти відомі важливі та деякі специфічні методи проведення медіації і особливості їх застосування, він може самостійно визначити найбільш оптимальні і застосувати їх у заданих ситуаціях.

Високий рівень

Досягнення цього рівня передбачає відмінне розуміння і оволодіння знаннями та практичними навичками з медіації. Здобувач вищої освіти може застосувати набуті знання і продемонструвати вміння їх застосовувати у складних ситуаціях та ситуаціях, що змінюються. Для високого рівня характерним є наявність зв'язку між знаннями з точки зору системного підходу. Здобувач вищої освіти може здійснити оцінку правових та фактичних умов можливості застосування медіації та самостійно обирати найбільш оптимальні методи проведення медіації і ефективно застосувати їх, у всіх заданих ситуаціях.

Система оцінювання повинна включати різні методи оцінювання, які дозволяють відстежувати досягнення здобувача вищої освіти з точки зору необхідних результатів навчання і оцінювати теоретичні знання, вміння і практичні навички у їх сукупності.

3

ЗАГАЛЬНЕ РЕЗЮМЕ

1. Формування СК8 Стандарту вищої освіти для другого (магістерського) рівня за спеціальністю 081 «Право»: «Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів» є обов'язковою складовою освітніх програм ЗВО за спеціальністю «Право», яке спрямоване на покращення якості підготовки правників і формування їх здатності застосовувати медіацію у правничій діяльності.
2. Для належного забезпечення формування СК8 ЗВО рекомендується щонайменше передбачити в освітніх програмах окрему навчальну дисципліну з медіації обсягом не менше 3 кредитів ЄКТС.
3. Набуття СК8 здобувачами вищої освіти передбачає орієнтацію навчальних програм з медіації на широке використання інтерактивних навчальних методик, що передбачає комбінування міні лекцій, роботи/обговорень у малих групах, вирішення кейсів, фасилітацій, мозкових штурмів, тощо. Це, своєю чергою, також передбачає розвиток відповідної навчальної та матеріально-технічної інфраструктури для формування знань та практичних навичок у здобувачів освіти.
4. Для якісного формуванні СК8 корисним буде впровадження практики, у тому числі, створення можливостей для її проходження на базі юридичних клінік ЗВО.
5. У ЗВО, які мають спеціалізовану підготовку з медіації, виправданим є створення центрів медіації, які сприятимуть поширенню кращих освітніх практик з медіації, формуванню команд для національних та міжнародних змагань з медіації та розвитку культури медіації в академічному середовищі.
6. Корисним буде також започаткування літніх шкіл з “медіації та альтернативного вирішення спорів” для обміну досвідом між здобувачами вищої освіти, покращення рівня знань та навичок через навчання у провідних національних та міжнародних експертів та практиків у цій сфері.